

Анотація

Добрянський О.І., Барок О.О. Деякі проблеми кримінальної відповідальності за контрабанду товарів. – Стаття.

Проаналізовано проблеми виявлення порушення за контрабанду товарів, недоліки нормативно-правової бази та законодавства України, які регулюють протидію контрабанді. Наведено приклади, зроблено висновки і сформульовано пропозиції щодо удосконалення окремих положень Кримінального кодексу України.

Ключові слова: контрабанда, злочин, предмет контрабанди, санкція.

Summary

Dobranskiy O.I., Barok O.O. Some problems of criminal responsibility for contraband goods of commodities. – Article.

The article is dedicated to the problems of identifying violations of contraband goods, weaknesses of standard-legal base and the legislation of Ukraine, which regulate the resistance of smuggling. Examples are induced, conclusions and propositions have been formulated concerning improvement of certain provisions of the Criminal Code of Ukraine.

Key words: contraband, a crime, a contraband subject, the sanction.

УДК 343.359.3

В.О. Допілка

ПОНЯТТЯ ДОБРОВІЛЬНОЇ ВІДМОВИ ВІД КОНТРАБАНДИ

Стаття присвячена поняттю добровільної відмови від контрабанди за українським кримінальним законодавством.

Актуальність проблеми обумовлюється значимістю відмежування злочинної від правомірної поведінки, що пов'язана з дотриманням Закону щодо протидії контрабанді. Добровільна відмова, яка виключає вину та склад злочину, у формальному складі контрабанди набуває специфіки, яка визначає механізм застосування Закону.

Аналіз стадії вчинення контрабанди, особливості замаху на цей злочин, його специфіка при ввезенні та вивезенні товарів обумовлює звернення до особливості добровільної відмови при вчиненні цього злочину.

Кримінальний закон, спрямований на захист митних відносин в Україні, полягає в основі правозастосовної діяльності, що надає особливої значимості в оперативному вирішенні питань визначення законності переміщення товарів через митний кордон України. Аналізу підлягають як об'єктивні, так і суб'єктивні фактори, зокрема ставлення особи до того, що сталося, її прагнення добровільно відмовитись від незаконних дій.

Аналіз кримінально-правових норм, визначаючих добровільну відмову від контрабанди, є вельми актуальним. У теорії кримінального права проблема

добровільної відмови досліджувалась у стенографічних працях А.А. Тер-Акопова, В.П. Тихого, В.Ф. Караулова, розглядається проблема у працях, присвячених аналізу контрабанди: П.П. Андрушка, О.І. Бойка, Д.Д. Давибадзе, О.О. Кравченка, М.І. Мельника, В.О. Навроцького, О.М. Омельчука, Л.Ю. Родіної, Є.Л. Стрельцова, В.Я. Тація, М.І. Хавронюка та ін.

Метою статті є дослідження норм про добровільну відмову, її особливостей у складі незакінченої контрабанди та оптимального вирішення питання у правозастосовній діяльності.

Правова сутність добровільної відмови полягає в тому, що при готуванні чи замаху на контрабанду особа за своєю волею не доводить злочин до кінця. Таким чином, можна зробити висновок, що при добровільній відмові від вчинення злочину відсутня ознака вини, склад злочину; таким чином, немає підстав до притягнення особи до кримінальної відповідальності [1, с. 730].

Добровільна відмова від контрабанди є можливою при незакінченому злочині. Злочини характеризуються різним моментом їх закінчення.

Закінченою кримінально карана контрабанда визнається з моменту незаконного переміщення товарів і цінностей через митний кордон.

Незалежно від того, чи вдалося контрабандистам розпорядитися товарами чи їхні дії були зупинені митними чи прикордонними органами [2, с. 89].

При цьому необхідно врахувати, що за певних обставин закінчений склад контрабанди може бути підготовчим етапом для здійснення іншого злочину, наприклад контрабанда радіоактивних речовин, по суті є першим етапом незаконного обігу з радіоактивними матеріалами (розпилення, ношення, збереження та ін.) – ст. 265 КК України. За таких умов добровільна відмова від контрабанди не можлива, але це не виключається щодо інших незакінчених злочинів.

Первинними положеннями для визнання незакінченої контрабанди є здійснення дій з переміщення предметів через митний кордон України.

Дослідження моменту закінчення контрабанди набуває особливого значення у зв'язку з характером діяння: ввезення та вивезення товарів, що визначає особливості відмежування закінченого від незакінченого злочину.

Контрабанда визнається закінченим злочином при ввезенні товарів чи транспортних засобів на митну територію України, оскільки винний міг пройти контроль на суміжній митниці.

При вивезенні з території вільних митних зон та з вільних складів на останню частину митної території України злочин закінчено – з фактичним перетинанням митного кордону України, а при вивезенні товарів чи транспортних засобів з останньої частини митної території України над територією вільних митних зон чи на вільні склади – подачі митної декларації чи іншого діяння, безпосередньо спрямованою на реалізацію наміру відповідно вивезти товари чи транспортні засоби. При цьому у другому разі діяння закінчено не з моменту фактичної подачі декларації, а з моменту оформлення її та прийняття митними органами, бо у цьому разі декларація встановлюється документом, який посвідчує про факти, що мають юридичне значення.

Пленум Верховного Суду України в п. 8 Постанови від 03.06.2005 р. «Про судову практику по справах контрабанди та порушення митних правил» вказує, що добровільна відмова від контрабанди чи порушення митних правил є можливою до моменту прийняття митним органом митної декларації [3].

Митний кодекс України в п. 23 ст.1 передбачає, що при переміщенні товарів через митний кордон України оформлюється митна декларація, тобто з цим документом можливо зв'язати момент закінчення злочину при вивезенні товару.

У процесі заповнення декларації інспектор митниці перевіряє, чи немає в особи предметів контрабанди, і пропонує їх добровільно видати. Така практика дозволяє поширювати правила про пропозицію добровільної видачі предметів контрабанди при здійсненні митного огляду на добровільну відмову. Підставою для такого висновку є здійснення дій до прийняття декларації. Виникає питання про момент закінчення контрабанди у випадках «недооформлення» необхідних документів. Працівниками Харківської митниці у 2009 році було встановлено автомобіль «Хамер Н-3», митне оформлення якого не було закінчено. При перевірці документів автомобіль був ввезеним та оформленим у жовтні 2007 року на Ягорлицькій митниці на посту «Платонове». У даному разі переміщення через митний кордон вже здійснилось, його недооформлення не виключає навіть при незаконних діяннях закінченого злочину. Факт митного неоформлення та використання автомобілів може бути розглянуте як користування автомобілем без дозволу митного органу (ст. 336 МК України) [4].

Моментом закінчення контрабанди при ввезенні та вивезенні товару слід визнати фактичне протиправне переміщення предметів через митний кордон України [5, с. 394].

Для уніфікації моменту закінчення контрабанди при вивезенні та ввезенні товарів в теорії права висловлюється точки зору визнання контрабанди закінченою з моменту початку відвантаження (відпуск товарів за кордон) [6, с. 126]. Проте такий висновок не може бути універсальним для всіх випадків переміщення товару через митний кордон.

Поняття фактичного переміщення формально може бути виявлено на підставі Листа державного Митного комітету України від 25.11.1992 р. №У-01-187 (О порядке проставления в товаросопроводительных и других перевозочных документах оттиска оперативного штампа «под таможенным контролем» и личной номерной печати инспектора). Штамп «під митним контролем» підтверджує, що митне оформлення вказаного в документі товару здійснено в повному обсязі, тобто закінчено, що є підставою для фактичного переміщення товару [7, с. 388].

Дії, які спрямовані на забезпечення такого переміщення, формують готування чи замах на контрабанду. Добровільна відмова при готуванні до контрабанди не викликає сумнівів. На цій стадії особа підбирає предмети контрабанди, обладнує спеціальні схованки, сховища в технічних засобах, підшукує спільників; такі діяння створюють умови для контрабандної діяльності. При добровільній відмові особа не несе відповідальності за підготовку до цього злочину за винятком

випадків, коли в її діях виявляється склад іншого закінченого злочину, наприклад для здійснення контрабанди була створена злочинна організація, цей злочин закінчений, і винний відповідає за ст. 255 КК України.

При замаху на контрабанду питання про можливість добровільної відмови залежить від його виду. Контрабанда є формальним складом злочину, тому добровільна відмова на стадії закінченого замаху неможлива, так як контрабанда визнається закінченою з моменту здійснення суспільно небезпечних дій. При незакінченому замаху добровільна відмова можлива, оскільки особа не здійснила всіх дій, які вона вважала необхідними, при цьому добровільна відмова набуває специфіки в залежності від способу здійснення цього злочину: при контрабанді зі сховом від митного контролю замах має місце до фактичного переміщення предметів через митний кордон. При переміщенні предметів, крім митного контролю, така особа перебуває на території митного контролю або в міжнародній, транзитній зоні, контрабанда визнається закінченою з прийняттям рішення про проведення особистого огляду і оголошення його результату. До цього моменту в особи зберігається можливість добровільної відмови від здійснення цього злочину.

Пленум Верховного Суду України по справах про контрабанду у п. 8 постанови від 03.06.2005 р. «Про судову практику по справах про контрабанду та порушення митних правил» вказує, що замах на контрабанду має місце, якщо її предмети виявлені до переміщення через митний кордон України (під час огляду чи перевірки товару, транспортних засобів, ручної поклажі, багажу чи особистого огляду та ін.).

Виявлення контрабандних предметів в ході митного огляду особистих речей, тобто до проведення митного контролю, необхідно розглядати як незакінчений замах. Так, у вироку від 30 червня 2008 року Малиновського районного суду міста Одеси за обвинуваченням Карапетяна встановлено, що підсудний, перебуваючи в залі очікування аеропорту в м. Одеса, з метою відльоту в м. Єреван, придбав у невстановленої особи 20 патронів калібру 6,5x57R і 60 патронів 9,3x72R до нарізної мисливської зброї з метою незаконного переміщення цих предметів через митний кордон України. Маючи умисел на контрабанду вказаних боєприпасів, Карапетян, перебуваючи на території України в пункті пропуску «Одеса-аеропорт» південної митниці, носив боєприпаси із собою. В ході особистого огляду особистих речей Карапетяна співробітниками митниці вказані предмети були виявлені і вилучені. Дії винного в частині контрабанди були кваліфіковані за ст. 15 ч. 3 КК України, тобто суд визнав незакінчений замах [8].

Таким чином, затримання особи в межах митного кордону до її перетинання з предметами контрабанди кваліфікується як замах на цей злочин за ст.15 і відповідної частини статті 201 КК України [9, с. 201].

При здійсненні контрабанди у співучасті групою осіб добровільна відмова набуває специфіки з урахуванням виду співучасті (ст. 31 КК України). Добровільна відмова організатора виражена в тому, що він на стадії незакінченого замаху зможе відмовити від його здійснення інших співучасників, яких

він раніше намовив. Підбурювач повинен створити необхідні умови з незавершення чи недоведення до кінця початої злочинної діяльності намовлених ним раніше осіб. Пособник при добровільній відмові від здійснення контрабанди повинен добровільно, своєчасно, особисто ліквідувати умови здійснення злочину.

У правозастовчій практиці необхідно враховувати особливості добровільної відмови від контрабанди. Контрабанда є формальним складом злочину, тому добровільна відмова на стадії закінченого замаху є неможливою, бо контрабанда визнається закінченою з моменту здійснення суспільно небезпечних дій.

При незакінченому замаху добровільна відмова є можливою, оскільки особа не здійснила всіх дій, які вона вважала за необхідні, при цьому добровільна відмова набуває специфіки в залежності від способу здійснення цього злочину: при контрабанді зі сховом від митного контролю замах має місце до фактичного переміщення предметів через митний кордон, який оформлюється відміткою штампу «під митним контролем» і особистої номерної печатки інспектора. При переміщенні предметів не через митний контроль така особа перебуває в зоні митного контролю або в міжнародній транзитній зоні, контрабанда визнається закінченою з прийняттям рішення про проведення особистого огляду і оголошення його результату. До цього моменту в особи залишається можливість добровільної відмови від здійснення цього злочину.

Література

1. Клименко С.В., Лобода Г.Г. Питання боротьби з контрабандою: деякі проблеми добровільної відмови від вчинення злочину. Проблеми людини. – К., 2001. – Т. 22. – 730 с.
2. Даньшин И.Н. Уголовное право УССР. Особенная часть / под ред. М.И. Бажанова. – К.: Вища шк., 1989. – С. 89.
3. Постанова Пленум Верховного Суду України від 03.06.2005 р. «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил».
4. Прес-служба ДСМУ. Митна газета № 15-16 (332-333) серпень 2009.
5. Савченко А.В. Сучасне кримінальне право України : курс лекцій / А.В. Савченко, В.В. Кузнецов, О.Ф. Штанько. – К., Вид. «Полівода». – 2006. – 636 с.
6. Гаухман Л.Д., Максимов С.В. Преступления в сфере экономической деятельности. – М., 1998. – С. 270.; Диканова Т.А. Контрабанда: Квалификация и расследование/тяжких и особо тяжких преступлений. Квалификация и расследование. – М., 2002. – С. 126.
7. Билецька Л.М. Деякі проблеми судового розгляду кримінальних справ про контрабанду. Проблеми людини. – К., 2001. – Т. 22. – 730 с.
8. Архів Малиновського районного суду м. Одеси. 2008 р. Справа №1-920/08
9. Уголовное право Украины. Особенная часть / под ред. М.И. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тация. – К.: Юринком, 2003. – С. 201.

Анотація

Допілка В.О. Поняття добровільної відмови від контрабанди. – Стаття.

У статті проведений аналіз проблеми добровільної відмови стосовно складу контрабанди.

Основний акцент зроблений на дослідження об'єктивних та суб'єктивних ознак, які характеризують добровільну відмову, стадії злочину, їх специфіку стосовно умов вивезення та ввезення товарів при контрабанді.

Аналіз судової практики та інших правозастосовних документів дозволив визначити формалізуючі підстави відмежування закінченого від незакінченого складу контрабанди та умови добровільної відмови.

Ключові слова: добровільна відмова, незакінчений склад контрабанди, ввезення та вивезення товарів, митна декларація.

Summary

Dopilka V.O. A concept of voluntary abandonment from contraband goods.

– Article.

The article focuses on analysis of voluntary refusal of contraband structure.

The main accent is done at examination of objective and subjective signs which characterize voluntary refusal of crime structure, their specificity according goods' export and import during contraband. The analysis of judiciary practice and other lawful documents made it possible to define differentiation basis of terminated and non-terminated structure of contraband and conditions of voluntary refusal.

Key words: voluntary refusal, non-terminated structure of contraband, export and import of goods, customs declaration.

УДК 341.96:339.543.64/66

Р.В. Козицький

СИСТЕМА ПРЕФЕРЕНЦІЙ ВІДНОСНО КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ

Система преференцій [9, с. 475], що діє відносно країн, що розвиваються, становить набір законів, ініційованих Співтовариством щодо одного або більше або всіх торговельних партнерів у формі автономних законів або договірних зобов'язань. Їхня суть полягає в наданні країнам, що розвиваються, переваг з доступу їхніх товарів на ринок Європейського Союзу. Основною формою преференцій є тарифні пільги, що фіксуються у вигляді преференційних імпорتنих мит.

Концепція узагальнених тарифних преференцій була вперше висунута в 1964 р. на Першій Конференції ООН по торгівлі й розвитку (ЮНКТАД). В 1968 р. у ході Другої Конференції ЮНКТАД у Нью-Делі відбулося офіційне схвалення концепції й прийняття основних принципів Загальної системи преференцій (ЗСП). Європейське співтовариство першим ввело в практику систему тарифних преференцій у рамках ЗСП, що діє з 1 липня 1971 р. Ключовими органами, що беруть участь у розробці мпiр, що формують систему преференцій, є Комісія ЄС і спеціально створений Комітет із загальної системи преференцій [11].